

Historia ya Agano Jipya, Fasihi, na Theolojia

Kipindi cha 20: Matendo hadi Pentekoste (Matendo 2)

Na Dkt. Ted Hildebrandt

A. Vifungu vya “Sisi”—Safari ya Pili ya Umisionari [00:00-4:29]

A: Changanya AC; 00:00-9:18; Vifungu vya 2-3 vya ^{MJ} na Roma “Sisi”

Tunarudi , tunaendelea na mihadhara yetu leo kuhusu kitabu cha Matendo na tumefanya utafiti wa awali wa muundo wa kitabu cha Matendo, jinsi kinavyohama kutoka kwa Petro katika kitovu cha Yerusalemu hadi Paulo na muundo wa mwisho wa dunia. Matendo 1:8. Tumeangalia mambo mbalimbali hadi Luka na historia na pengine anapoandika habari zake na jinsi inavyoonekana kupata maneno na ulinganisho wa Petro na Paulo na tumepitia hayo. Ninachotaka kufanya sasa ni kuangalia: je, Luka aliandika kitabu hiki kweli? Na ningependa kuzingatia zaidi jinsi Luka na Luka walivyojirekodi mwenyewe katika kitabu hiki kidogo. Tuna kile kinachoitwa "vifungu" na kuna sehemu fulani ambapo anasema walifanya hivi na walifanya vile. Luka katika Matendo 1 anasema "kwa lugha yao," ni wazi kwamba yeye si Myahudi anaposema "kwa lugha yao." Kwa hivyo anatumia nafsi ya tatu hapo. Lakini katika sehemu fulani katika kitabu cha Matendo ni “walifanya hivi walifanya vile, na kisha ghafla anabadilisha, “tulifanya hivi, na tulifanya vile.” Kwa hivyo unaweza kufuatilia mahali ambapo Luka alikuwa na Paulo kutokana na vifungu hivi vya “sisi”. Kwa hivyo hivi vinaitwa vifungu vya “sisi” na kuna vitatu ambavyo nataka kuviendeleza haswa katika Safari ya Pili ya Umishonari ya mtume Paulo. Paulo aliendelea na Safari ya Kwanza ya Umishonari katikati ya Uturuki. Safari ya Pili ya Umishonari, anawaacha Barnaba na Yohana Marko. Wanaenda Kupro na Paulo anamchukua Sila na kimsingi wanapitia Uturuki, hadi kaskazini magharibi mwa Uturuki. Anataka kwenda Efeso lakini Roho anampeleka kaskazini kuzunguka mkoa wa Asia. Badala yake, wanapanda hadi mahali paitwapo Troa, ambayo iko kusini mwa Troa kaskazini magharibi mwa Uturuki. Troa ndipo “ sisi ” inapoanzia. Kwa hivyo katika sura ya 16 kwa mfano, hii ni katika Safari ya Pili ya Umishonari, “Paulo na wenzake

walisafiri katika eneo lote la Frigia, Galatia ikiwa imehifadhiwa.” Na kisha inaendelea, "walipofika mpakani mwa Myasia walijaribu kuingia. Baada ya Paulo kuona maono, haya ndiyo maono ya Makedonia: "njooni Makedonia mtusaidie." Baada ya Paulo kuona maono hayo tulijiandaa mara moja kwenda Makedonia tukihitimisha kwamba Mungu ametuita tuwahubirie injili. "Walipokwisha kupita, na kisha mtakaposhuka." Kwa hivyo kimsingi, anaondoka Troa hadi Filipi na kisha una hali hii katika sura ya 16 na mlinzi wa gereza wa Filipi. Paulo anamtoa pepo huyu kutoka kwa msichana mtabiri anayetabiri, wamiliki wanapoteza pesa kwa msichana huyu kwa sababu walikuwa wakipata pesa, kutoka kwake alikuwa akitabiri kuhusu wakati ujao Paulo alimtoa pepo huyu, hawa jamaa hawawezi kupata pesa kutoka kwa msichana huyu tena. Wanamkasirikia Paulo na kwa hivyo wanamtupa gerezani.

Kwa hivyo sasa, Paulo yuko gerezani. Yule pale mlinzi wa gereza wa Filipi, wanaimba gerezani usiku na hatimaye malaika anakuja na kufungua mlango. Mlinzi wa gereza wa Filipi yuko tayari kujiua na Paulo anaachiliwa huru na mlinzi wa gereza wa Filipi anauliza, “nifanye nini ili niokolewe?”-- kauli nzuri hapo. Paulo anajibu, “mwamini Bwana Yesu Kristo nawe utaokoka.”

B. Vifungu vya “Sisi”—Safari ya Tatu ya Umisionari [4:29-5:33]

Lakini basi nini kinatokea Paulo anapoondoka Filipi? “ Sisi ” wanatoka Troa kaskazini mwa Uturuki hadi Filipi. Filipi inaitwa kwa jina la Filipo wa Makedonia kama tulivyozungumzia hapo awali. Lakini huko Filipi, anapoondoka Filipi basi katika sura ya 17 inasema “nao wakapita Antipoli na Apolonia , wakafika Thesalonike.” Kwa hivyo kutoka Filipi anashuka hadi Thesalonike au Thesalonike ya kisasa. Anaposhuka huko “ wao ” wanaanza tena. Kwa hivyo inaonekana, Luka alibaki Filipi. Kwa hivyo kutoka Troa hadi Filipi katika Safari ya Pili ya Umisionari.

Wakati katika Safari ya Tatu ya Umishenari unadhani nini kilitokea? Paulo anarudi tena, kupitia Uturuki na kupanda na kurudi na anapofika Filipi tena, ghafla “ sisi ” wanarudi tena. Kwa hivyo “ sisi ” wanarudi tena Filipi ambayo Luka alikaa huko na Paulo anaporudi tena “ sisi ” wanarudi. Kwa hivyo tunaona kwamba Luka yuko sahihi

sana katika rekodi hii ya kihistoria ya wakati alipokuwa nao na wakati hayupo kwa kutumia “ sisi ” hizi. Kisha, katika Safari ya Tatu ya Umishenari, anaenda Filipi na kisha “ sisi ” wanasafiri na Paulo kurudi Yerusalemu. Tuliposema kwamba Paulo katika Safari ya Tatu ya Umishenari alikuwa akikusanya pesa kwa ajili ya maskini huko Yerusalemu na kwa hivyo Luka yuko naye kutoka Filipi kisha kurudi Yerusalemu. Kisha miaka miwili Paulo alipokuwa gerezani huko Palestina Luka yuko huko. Hizo ni “sisi vifungu” wakati Paulo yuko gerezani huko Kaisaria. Yerusalemu na kisha Kaisaria, Luka, hizo ni “sisi vifungu.” Kwa hivyo Luka anasafiri na Paulo katika Safari ya Pili ya Umisionari, Troa hadi Filipi, na katika Safari ya Tatu ya Umisionari Filipi hadi Yerusalemu.

C. Njia za “Sisi”—Safari ya kwenda Roma pamoja na Paulo [5:33-9:18]

Na kisha kuna sura kuu katika sura hiyo, Matendo 27 ambapo Paulo anakata rufaa kwa Kaisari. Anakata rufaa kwa Kaisari walipokuwa wanamtaka arudi Yerusalemu na alijua kwamba akirudishwa Yerusalemu atauawa. Walikuwa wakipanga njama. Walikuwa wanamrukia na kumuua njiani kuelekea Yerusalemu. Kwa hivyo Paulo anajua lazima afanye jambo. Anakata rufaa kwa Kaisari na kusema, “Mimi ni raia wa Kirumi, nakata rufaa kwa Kaisari.” Kwa hivyo sasa wanapaswa kumtuma Roma na kwa hivyo wanamleta Agripa na kusema, “Tutamshtaki mtu huyu kwa nini? Tutampeleka kwa Kaisari na tunapaswa kumtuma na aina fulani ya mashtaka.” Kwa hivyo wanamshtaki na kisha kumpeleka Roma. Wanapofanya hivyo wanampeleka kwenye mashua hii na mashua hii kisha inavuka Mediterania na kwenda Italia, hadi Roma. Wakati wa safari basi kuna dhoruba inayotokea na mashua inazama. Kuvunjika kwa meli hii kunatokea katika Matendo 27 na inatuambia kuhusu kutupa bidhaa zote baharini kujaribu kupunguza uzito wa meli. Wataanza kuwatupa wafungwa baharini lakini Paulo anawaonya wasifanye hivyo na wanaishia kugonga Kisiwa hiki cha Malta. Lakini hii, Matendo sura ya 27 baadhi ya watu wamesema ni mojawapo ya maelezo bora ya kale ya kusafiri baharini ambayo unayo kutoka ulimwengu wa kale. Ni mojawapo ya maelezo bora ya kusafiri baharini katika rekodi za awali ambazo tunazo, kwa hivyo hiyo ni Matendo sura ya 27. Paulo, na kwa njia, Luka yuko pamoja nao, hizo pia ni "njia sisi." Kwa maneno mengine, Luka anaondoka Filipi hadi Yerusalemu na yuko na Paulo kwa

miaka miwili huko Palestina na Paulo anapoenda Roma Luka yuko pamoja naye hizo ni "njia sisi."

Kwa hivyo, na kisha kifungu cha kuvutia hapa pia ni, na hiki ni baada ya kitabu cha Matendo, hiki ni baada ya kitabu cha Matendo katika 2 Timotheo 4:11. Hapa ndipo Paulo alipofika Roma kwa mara ya kwanza, labda karibu mwaka wa 63 BK au karibu na 2 Timotheo ni baada ya hiki ni zaidi kama mwaka wa 67 BK. Hii ni kama miaka mitano baadaye na 2 Timotheo 4:11. Inasema hivi wakati wa kile wanachokiita Kifungo cha Pili cha Warumi. Labda Paulo alizikwa Roma mara mbili. Wakati wa kwanza katika kitabu cha Matendo ni karibu mwaka wa 63 BK na kisha inaonekana anageuka baadaye karibu mwaka wa 67 au 68 BK. 2 Timotheo sura ya 4:10 inasema, huku Paulo akizungumza “kwa ajili ya Dema, kwa sababu aliupenda ulimwengu huu, ameniacha, akaenda Thesalonike. Kreske amekwenda Galatia, na Tito amekwenda Dalmatia. Luka pekee yuko pamoja nami. Luka pekee yuko pamoja nami.” Kwa hivyo huyu hapa Paulo katika Kifungo cha Pili cha Roma. Inaonekana Luka bado yuko pamoja naye wakati huo. Luka ni daktari, labda akimtunza Paulo. “Luka pekee ndiye aliye pamoja nami. Mchukue Marko umlete pamoja nawe,” akizungumza na Timotheo na anasema, “Timotheo, mchukue Marko umlete.” Kumbuka Yohana Marko, kumbuka mzozo uliokuwapo kati ya Paulo na Yohana Marko. Paulo, mwishoni mwa maisha yake, anamwita Yohana Marko aje “kwa sababu ananisaidia mimi na huduma yangu. Utakapokuja, leta joho nililomwachia Karpō huko Troa na vitabu vyangu vya kuandikia, hasa vile vya ngozi.” Kwa hivyo Paulo anaomba koti lake, inaonekana kuna baridi huko. Kwa hivyo anaomba koti lake na kumbuka tu kuleta vitabu vya kuandikia, hasa vile vya ngozi. Na hii ni kauli nzuri hapo katika 2 Timotheo 4:11 inayoonyesha kwamba Luka bado yuko na Paulo kwenye Kifungo cha Pili cha Kirumi huko. Kwa hivyo hiyo ndiyo historia ya Luka.

D. Mtindo wa Luka na Theofilo [9:18-11:22]

B: Unganisha DE; 9:18-13:22; Theofilo na Kusudi la Matendo

Msamiaji na mtindo wa kitabu cha Luka na Matendo ya Mitume vinafanana sana. Kitabu cha Luka kimeandikwa kwa mtindo wa kitambo sana na wa hali ya juu. Miundo ya sentensi ni mirefu zaidi, ya kisasa zaidi kwa jinsi kilivyoandikwa. Kitabu cha Matendo

ya Mitume kimeandikwa kwa njia ile ile. Ilhali Luka ina mamia ya maneno ambayo yanaitwa *hapax legomena* ambapo yalitumika mara moja tu, maneno adimu sana. Matendo ya Mitume, pia iliandikwa kwa mtindo wa kitambo sana, mtindo wa fasihi sana, na aina ya mtindo wa kitambo. Kwa hivyo Luka na Matendo ya Mitume zinafanana sana.

Vitabu vyote viwili viliandikwa kwa Theofilo . Anaitwa Theofilo mtukufu na Luka sura ya 1 mstari wa 1-4 anaandika kuhusu hili na kumtambulisha kama Theofilo mtukufu . Matendo sura ya 1 pia inamtambulisha kama Theofilo . Baadhi ya watu wanafikiri hili ni jina la utani au jina la ukoo. Wanavunja neno. Unaweza kuona neno *theo* hapa linamaanisha Mungu. *Philos* , ni kama Filadelfia, jiji la Filadelfia, jiji la upendo wa kindugu [*adelphos*]. *Philos* inamaanisha "upendo." Kwa hivyo Theofilo huyu anamaanisha "mpenda Mungu" Kwa hivyo baadhi ya watu wanafikiri kwamba vitabu hivi vimeandikwa kwa yeyote anayempenda Mungu. Tatizo ni anaposema, "mtukufu Theofilo ," inaonekana kuwa zaidi ya cheo. Yeye ni Theofilo mtukufu , yaani, afisa fulani wa serikali, mtu fulani mwenye hadhi na jina lake ni Theofilo . Kwa hivyo nachukua hili kama jina halisi na kwamba nafasi yake ni "mtukufu Theofilo ." Nadhani kwa kweli Luka anaandika haya kwa madhumuni ya kumtoa Paulo gerezani na Paulo anapaswa kupelekwa mbele ya Kaisari. Kwa hivyo anaandika kuhusu Paulo akisema, “ Theofilo , unaweza kumsaidia mtu huyu hapa, hii hapa hadithi ya Paulo. Ninakuambia haya ili ujue historia yote ya haya utakapokwenda kumtetea.”

E. Kwa Nini Luka Aliandika Matendo ya Mitume? Katekisimu na Historia [11:22-13:22]

Sasa kwa nini Luka aliandika kitabu cha Matendo? Nataka tu kutoa mapendekezo hapa na tutapitia hili haraka sana. Maelekezo ya katekisimu kwa Theofilo . Theofilo anaweza kuwa muumini mchanga na Luka anaandika hadithi ya Yesu na anasimulia kuhusu hadithi ili ajue kuhusu historia ya Yesu na kisha pia anajua historia ya Petro na Paulo na kanisa la kwanza. Kwa hivyo katekisimu ni nini? Leo unajifunza katekisimu. Kama ningekuambia lengo kuu la mwanadamu ni lipi? Watu wengi waliosoma ungamo la Westminster ambalo, nilikua nikikiri: lengo kuu la mwanadamu ni kumtukuza Mungu

na kumfurahia milele. Mungu ni roho, hana kikomo, wa milele, asiyebadilika katika utu wake hekima... Tulijifunza katekisimu hizi tunapokuwa watoto. Katekisimu ya Westminster, mwanafunzi fulani darasani leo alitaja Ungamo la Heidelberg. Kwa hivyo una ungamo hili na ungamo hutumika sana kuwafunza vijana jinsi tunavyoamini. Tunachoamini na kwa hivyo kusudi hili la katekesi ni kwamba Luka na Matendo ya Mitume zingeweza kuandikwa ili kumfundisha Theofilo kimsingi kuhusu Ukristo. Kazi ya katekesi kwa Theofilo si tu kumtetea Paulo bali pia kwa sababu hiyo.

Kitabu cha pili, ni historia. Matendo ni kitabu cha historia lakini si historia ya kanisa lote. Si historia kamili ya kanisa lote. Kinamlenga mtume Paulo. Tomaso, jambo lote ambalo Tomaso alifanya, Filipo na mitume hawa wengine wengi hawatajwi baada ya sura chache za kwanza za kitabu cha Matendo. Mitume hufa kimsingi na huenea na kwenda kila mahali na kisha jambo hilo linazingatia safari tatu za kimisionari za mtume Paulo. Kwa hivyo si historia kamili. Ingawa ni historia ya kanisa la kwanza, inaonekana kupitia macho ya aina hii ya Paulo ya mtazamo wa kile ambacho tumegundua hapo awali.

F. Masuala ya Kuomba Radhi ya Luka na Mateso ya Wakristo—Shutuma za Wasioamini Mungu [13:22-17:21]

C: Changanya FG; 13:22-21:10; Sababu za Mateso ya Mapema

Kwa kuomba msamaha, wengine wangechukua kitabu cha Matendo na kuona ndani yake kuomba msamaha huu dhidi ya Wayahudi. Wayahudi siku zote, popote Paulo anapokwenda, wanamwinua Kaini dhidi yake na kumtesa. Wanachochea umati, makundi ya watu na ghasia dhidi ya Paulo. Kwa kiasi kikubwa imefanywa na Wayahudi na nadhani kwa maana fulani kwamba kuna jaribio katika kitabu cha Matendo la kuwadharau Wayahudi. Inaonyesha kwamba hawa jamaa walikuwa wasumbufu tu na kwa hivyo hawamlaumu Paulo kwa machafuko haya yote. Paulo alikuwa akifanya mambo yake tu na haikuwa na uhusiano wowote na lengo lake halikuwa kufanya ghasia na makundi ya watu na aina hii ya uharibifu. Hili lilikuwa jibu la Wayahudi kwa sababu ya wivu wao kwa mtume Paulo na nguvu zake na mafundisho yake ya njia za Kristo.

Kwa hivyo kuna kusudi la kuomba msamaha linalomtetea mtume Paulo.

Kama tulivyosema, kwa nini Wakristo waliteswa katika kanisa la kwanza? Nadhani hili ni muhimu kutambua: Kwa nini Wakristo waliteswa katika kanisa la kwanza? Mara nyingi watu wanapoteswa, mashtaka yanaweza kuletwa dhidi ya mtu na mtu huyo anaweza kuwa hana hatia kabisa kwa mashtaka hayo. Lakini baada tu ya kutoa mashtaka na kuyaweka kwenye magazeti, mtu huyo tayari amehukumiwa. Mtu huyo tayari amehukumiwa kwa kutoa tuhuma dhidi ya mtu huyo. Ni kama vile watu hufanya uamuzi juu ya mtu huyo bila kesi kwa madai tu. Kwa hivyo hapa kulikuwa na baadhi ya madai yaliyotolewa dhidi ya Wakristo. Je, inajalisha kama walikuwa sahihi au la ? Haijalishi kwa sababu kilichotokea ni Wakristo kuuawa kwa sababu hii na hapa Wakristo wanateswa mahali hapa na mambo haya yote hayakuwa sahihi. Mojawapo ya sababu kwa nini Wakristo wateswe ni kwamba walichukuliwa kuwa wasioamini Mungu. Sasa, kwa nini Wakristo wanaomwabudu Yesu na Mungu Baba, kwa nini wachukuliwe kuwa wasioamini Mungu? Ilikuwa ni kwa sababu hawakuabudu miungu ya mawe na fedha iliyotengenezwa Efeso na sehemu zingine. Kwa hivyo walichukuliwa kuwa wasioamini Mungu, walimwabudu Mungu ambaye huwezi kumwona. Wanaabudu, wanaomba kwa njia ya hewa. Hakuna mtu huko nje. Kwa hivyo Wakristo walikuwa wasioamini Mungu na kwa kiasi kikubwa watu hawakuelewa kwamba walimwamini Mungu sana lakini sio miungu ya mawe na fedha. Na kwa hivyo mmoja wa baba wa kanisa la kwanza nasahau alikuwa nani lakini walikuwa wakimhukumu alikuwa akihukumiwa kufa kama mtu asiyeamini Mungu. Alichofanya ni kugeukia umati na kusema, "Ndiyo, ndio sawa wasioamini Mungu. Waondolewe wasioamini Mungu," na akawaelekeza kana kwamba wao ndio waliokuwa wasioamini Mungu sio yeye. Kwa hivyo akasema, "waondolewe wasioamini Mungu," akiwaelekeza na kugeuza shutuma.

Ninapaswa kutaja mambo mengine mawili: moja ni kwamba mateso ya kanisa la kwanza katika karne ya kwanza, Dkt. Dave Mathewson anayazungumzia vizuri sana katika mihadhara yake, na kimsingi anachokiona ni kwamba mateso haya ya Warumi kutoka kwa Kaisari wa Kirumi hayakutokea sana katika karne ya kwanza. Katika karne ya kwanza mateso mengi yalikuwa yakifanywa na watawala wa eneo hilo katika miji yao

midogo wakijaribu kumpendeza Kaisari na kuonyesha uaminifu wao kwa Kaisari. Na kwa hivyo wangepanya nini ni kuwatesa Wakristo katika makundi mengine ambayo yalikuwa na aina yoyote ya asili ili kuonyesha uaminifu wao kwa Kaisari lakini hayakuwa mateso haya ya ufalme mzima ambayo yangetokea baadaye na Diocletian na baadhi ya mateso haya mengine na makubwa baadaye katika ufalme. Kwa hivyo unahitaji kufikiria kuhusu hilo Wakristo hawakuwa wakiteswa kila wakati na mengi yalikuwa katika ngazi ya eneo hilo na watu mashuhuri wa eneo hilo ambao wangepanya hivi badala ya wigo wa ulimwengu wa ufalme wa Kirumi. Nadhani ni muhimu kuelewa hili.

Masuala ya G. Luka ya Kuomba Radhi na Mateso ya Kikristo—Kuwa na Wazazi wa Maharimu na Kula Watu [17:21-21:10]

Sasa kwa nini Wakristo waliteswa? Waliteswa kwa kuwa hawaamini Mungu, pia waliteswa kwa kuwa wapenzi wa jamaa. Wapenzi wa jamaa? Sasa unasema kulikuwa na tatizo gani na jambo hili la ngono ya jamaa? Walioa kaka na dada zao. Walioa kaka na dada zao. Na kwa hivyo ilikuwa aina ya jamii ya karibu ambapo ulioa kaka na dada. Sasa, tunajua kaka na dada haikuwa jamaa. Tunapowaita watu katika jamii kama kaka na dada na hatusemi kwamba walikuwa na uhusiano nao kimwili ndivyo walivyoitwa.

Hili lilikuwa lingine, wacha nieleze hili hadi sasa kwamba tumeeleza tu kwamba mateso makubwa ya Warumi yalikuwa ni upinzani zaidi wa wenyeji ukipungua na pia kuhusu mateso ya Wakristo mradi Ukristo ulikuwa chini ya Uyahudi, Uyahudi ulikuwa na kipindi maalum katika serikali ya Warumi. Serikali ya Warumi kimsingi iliwaacha Wayahudi wawe Wayahudi. Sasa wakati mwingine waliwafukuza Wayahudi kutoka Roma na utaona Prisila na Akila wakipitia Korintho. Walifukuzwa kwa sababu ya mateso ya Wayahudi. Lakini haikuwa Wayahudi kimsingi, Warumi waliwavumilia tu na kimsingi waliwaruhusu kuwa wao wenyewe na waligundua kuwa hawangewabadilisha. Wayahudi walikuwa na nafasi maalum na walipewa jukumu maalum katika himaya na hawakulazimishwa kufanya baadhi ya mambo ambayo watu wengine walilazimishwa

kufanya. Ukristo wakati huo ulikuwa dhehebu la Uyahudi. Kwa hivyo Ukristo, walipojificha chini ya Uyahudi na ilikuwa kama ilikuwa dhehebu tofauti, Mafarisayo na Masadukayo. Kwa hivyo ulikuwa na watu wa njia au ulikuwa na Wanazareti, kama walivyoitwa, ili tu wawe dhehebu lingine la Uyahudi. Kwa hivyo ni kama, hao jamaa ni Wayahudi tu waache wafanye mambo yao, ni dhehebu la Kiyahudi tu. Ukristo ulipojitenga na Uyahudi na kukawa na mgawanyiko na kujitenga na Uyahudi na Ukristo ukajitenga wenyewe ndipo mateso ya kweli yakatokea kwa sababu hawakuwa wamefichwa chini ya mwavuli wa Uyahudi.

Wakawa dini tofauti na kisha wakawa. Mara nyingi pia, kundi la Wakristo lilifanya mikutano yao na Warumi waliona kama aina hii ya mkutano wa siri. Huwezi kujua kwamba wanafanya mambo haya katika mikutano hii ya siri na kwa hivyo walidaiwa katika mikutano hii ya siri kwamba walikuwa wala watu na walikuwa Wakristo, watu hawa walikuwa wala watu. Wanakunywa damu ya bwana wao na wanakula mwili wake na huu ni mwili wangu ambao umevunjwa kwa ajili yenu na wanakula mwili wake na wanakunywa damu yake. Na kwa hivyo walisema Wakristo wa kwanza walikuwa wala watu na kwa hivyo hawa wala watu na wasioamini Mungu tunapaswa kuwaangamiza. Kwa nini? Kwa sababu kimsingi ushirika haukueleweka na waliuchukulia kama kula na kunywa damu yake na kula mwili wake na kwa hivyo walikuwa wala watu.

Kwa hivyo hizi ni sababu tatu kwa nini kanisa la kwanza lilikuwepo, sasa tunasema hizo ni sababu zisizo za kweli kabisa. Lakini unajifunza hivi karibuni katika siasa kwamba haijalishi mara nyingi kama jambo fulani ni la kweli au la uongo au la kwa sababu ni madai, na kwa hivyo unatoa madai haya tena na tena, ukisema uwongo uleule tena na tena hivi karibuni watu wanaamini uwongo huo. Ukisema tena na tena na unasema kama ni ukweli, hivi karibuni watu wataamini. Hawa jamaa ni wasioamini Mungu; ni wala watu; walikuwa na mikutano hii ya siri wanaoa ndugu na dada zao. Hawa jamaa ni wapenzi wa jinsia moja na kwa hivyo tunapaswa kuwaondoa duniani. Kwa hivyo Wakristo waliteswa na kwa hivyo kitabu cha Matendo kisha kimeandikwa kwa njia inayoonyesha, "Lo, hapana, mambo haya ni mabaya."

H. Kwa Nini Luka Aliandika? Masuala ya Wamishonari [21:10-25:25]

D: Changanya HK; 21:10-35:50; Kwa Nini na Lini Luka Aliandika Matendo ya Mitume

Kuna wasiwasi fulani wa kimisionari na tunafanya kazi kupitia SHAMP hii ya acrostic juu. Kuna wasiwasi wa kimisionari katika kitabu na katika hili unahusiana na agano la Ibrahimu. Kitabu cha Matendo kinaonyesha kwamba injili inaenea, kwamba wazao wa Ibrahimu wanaenea na kupeleka injili kwa ulimwengu wote. Ibrahimu anakuwa baraka kwa mataifa yote. Kwa hivyo kuna harakati hii ya kimisionari kwa watu wote. Hili lina maana, na unaweza kuliona waziwazi kwa kuja kwa Roho Mtakatifu. Roho Mtakatifu huja mara nne katika kitabu cha Matendo kwa makundi manne tofauti ya watu na unaweza kuiona. Inavutia jinsi Roho anavyokuja.

Matendo 2 labda ndiyo maarufu zaidi, wakati wa Pentekoste. Roho anashuka wakati wa Pentekoste na huja na moto kuwazunguka watu na upepo unavuma na Roho anawafanya wanene kwa lugha. Tutazungumzia hilo baada ya dakika chache hapa kuhusu kunena kwa lugha na muujiza. Pentekoste ni kuja kwa Roho. Kwa kiasi kikubwa kwa Wayahudi wakati wa Pentekoste Wayahudi wote kutoka kote ulimwenguni walipaswa kwenda Yerusalemu na kwa hivyo una Wayahudi kutoka kote ulimwenguni huko. Kisha kuna kunena kwa lugha na kuja kwa Roho katika sikukuu ya Pentekoste. Kwa hivyo hiyo itakuwa mara ya kwanza katika Matendo 2. Kuja kwa pili kwa Roho kumeandikwa kwa Wasamaria katika Matendo sura ya 8 mstari wa 17. Kwa hivyo kuna harakati katika Matendo 2 Roho anawajia Wayahudi. Katika Matendo 8 anawajia Wasamaria na unajua unaweza kuona kinachoendelea huko. Inahama kutoka kwa Wayahudi hadi Wasamaria, inapanua sura ya 8 mstari wa 17. Kisha katika sura ya 10 mstari wa 44 na unaofuata, Roho hatimaye anamjia Kornelio. Unakumbuka Kornelio alikuwa ishara au mwakilishi wa Mataifa. Kwa hivyo sasa imeondolewa kutoka kwa Wayahudi, Roho Mtakatifu huja kupitia Wayahudi na Roho Mtakatifu huja katika sura ya 8 kuhusu Wasamaria, na kisha katika sura ya 10 Roho Mtakatifu huja juu ya Mataifa. Na hivyo kati ya Wayahudi, Wasamaria, na Mataifa hayo ni karibu kila mtu katika sura ya 10 na Kornelio, sivyo?

Lakini hapana, kuna kundi moja zaidi na katika sura ya 19 mstari wa 1-6 katika eneo hilo Paulo anawawekea watu mikono na Roho akawashukia baadhi ya wanafunzi wa Yohana Mbatizaji. Hiki ni kifungu cha kuvutia sana kwa sababu ulicho nacho ni kwamba na unaweza kufikiria hili likitokea, watu hawa walikuja Yerusalemu, walimwona Yohana Mbatizaji; walishuka na wakabatizwa katika Mto Yordani. Wanawajua Wabaptisti. Yohana, kisha wanaenda nyumbani Uturuki au Efeso. Kisha Paulo anatokea na kumtangaza Yesu Kristo kwao na wakasema Yesu Kristo ni nani? Hatujawahi kumsikia. Walikuwa wamesikia tu kuhusu Yohana Mbatizaji na walipewa ubatizo wa toba na Yohana Mbatizaji aliwaambia kuhusu mtu atakayekuja lakini hawakujua jinsi gani. Kwa hiyo walibatizwa na Yohana, walitubu na kisha wakarudi nyumbani. Kwa hiyo Paulo anapotokea na kusema, “Yesu,” wanasema, “nini? Hatujawahi hata kusikia kuhusu Roho Mtakatifu. Hatujasikia hata kuhusu Yesu na mambo mengine.” Kwa hiyo Paulo anamtangaza Kristo kwao. Unaweza kusema, “Naam, katika siku zetu tunaingia tu kwenye mtandao na unaona kila mtu duniani anajua.” Lakini unaona wakati huo watu hao walisafiri kisha wakarudi na walichojua ni Yohana Mbatizaji lakini hawakujua kuhusu Yesu. Unasema, “Naam, kwa nini mtu hakuwatumia barua pepe au kitu kama hicho?” Hawakuwa na aina hiyo ya teknolojia kwa hivyo mambo yalisafiri polepole na maeneo haya yalikuwa yametengwa, baadhi yao. Kwa hivyo, Paulo anatokea na anawatangazia Yesu, anawaambia kuhusu Roho Mtakatifu, anawawekea mikono na hakika Roho Mtakatifu anawajia katika Matendo 19. Hawa ni baadhi ya wanafunzi wa zamani wa Yohana Mbatizaji. Hawa ni baadhi ya wanafunzi wa Yohana Mbatizaji na Roho anawajia. Wanazungumza kwa lugha kama vile Matendo 2. Kwa hivyo Roho Mtakatifu huja mara nne na unaweza kuona wakati huo Roho anahama kutoka kwa Wayahudi hadi kwa Wasamaria hadi kwa Mataifa na kwa baadhi ya wanafunzi wa Yohana Mbatizaji. Unapata umisionari huu unatiririka Roho Mtakatifu anapoenea katika makundi haya mbalimbali na ambayo yanazungumziwa katika kitabu cha Matendo.

I. Kwa Nini Luka Aliandika?—Utetezi na Hotuba za Paulo [25:25-28:48]

Kisha tuna utetezi wa Paulo. Huu ndio ule ambao nimeutaja mara kadhaa hapa ambao nadhani ni utetezi wetu wa P, utetezi wa Paulo. Nadhani Theofilo ni "mtukufu zaidi" Theofilo, Luka anaandika injili ya Luka na Matendo ili kuonyesha, kwa ajili ya Theofilo kwa faida yake mwenyewe ya kujifunza kuhusu Yesu na kanisa lakini pia akimlenga Paulo akisema, "Mtukufu Theofilo, Paulo ataenda mbele ya Kaisari, unaweza kumsaidia hapa. Hapa kuna historia, hii ndiyo sababu kuna mateso."

Kwa hivyo inavutia sana pia, Luka anapofanya hivyo. Angalia jinsi anavyoandika historia. Anataka Theofilo aelewe kuhusu historia hiyo, kwa hivyo anafanya nini? Anaiandika katika hotuba na kwa hivyo una hotuba kadhaa zinazoendelea. Una Paulo akitoa kama hotuba tisa, una Petro akitoa hotuba tisa. Kwa hivyo kinachotokea ni kwamba Luka anarekodi hotuba hizi kwa hivyo ni kama vile unataka kusikia maneno halisi ya mitume, hii ni kama rekodi ya shahidi aliyeshuhudia. Hivi ndivyo walivyosema. Hapa kuna hotuba kutoka kwa Petro, hapa kuna hotuba tisa kutoka kwa Petro. Hapa kuna hotuba tisa kutoka kwa Paulo, ikiwa Paulo atashtakiwa, basi ashtakiwe kulingana na maneno yake mwenyewe. Kwa hivyo unawapa wazungumzaji halisi, unapotazama vyombo vya habari, inavutia sana. Wakati mwingine, unapowatazama watu wa kisiasa na unaweza kujua upendeleo wa vyombo vya habari kwa sababu watakuwa na mtu fulani na kitakachotokea ni kwamba vyombo vya habari havitamruhusu mtu mwenyewe kuzungumza, lakini mtoa maoni atatafsiri na kukuambia kile mtu huyo anasema. Kwa hivyo kitakachotokea ni kwamba, watapigwa picha mwili, video ya mtu lakini watakuwa na sauti kutoka kwa mtoa maoni na hawatamruhusu mtu huyo kuzungumza kwa maneno yake mwenyewe. Unaona jinsi hilo lilivyo gumu? Kwa njia hiyo wanaweza kulizungusha kwa njia yoyote ambayo mtoa maoni anataka kulizungusha. Halazimiki kushughulika na maneno halisi ya mtu halisi. Kwa upande mwingine, unaona vyombo vingine vya habari vinakupa sehemu ndefu za maneno ya mtu mwenyewe na kwa hivyo unaweza kusikia maneno na labda sentensi 4 au 5 kwa nini walitoa sentensi 4 au 5 ili usiweze kuitoa kwenye muktadha. Kwa hivyo unapata muktadha wa kile ambacho watu wanajaribu kusema kweli na vyombo vipya vizuri vitamruhusu mtu huyo kuzungumza kwa maneno yao wenyewe na kuielewa. Kwa hivyo Luka, anapoandika historia, anakupa maneno ya

Petro, mahubiri tisa. Maneno ya Paulo hotuba tisa. Kwa hivyo kuna hotuba ishirini za mtu wa kwanza zinazotolewa katika kitabu cha Matendo. Na mwandishi mmoja tunayemsoma kwa kitabu hiki cha Matendo alipitia hotuba za kitabu cha Matendo na akaona kufanana kati ya hotuba za Petro na Waraka wa Petro. Kati ya Paulo na kile Paulo aliandika. Na kwa hivyo inavutia sana, Luka anaonekana kuwa sahihi sana na ana maneno halisi ya wasemaji hawa. Hotuba ya Stefano katika Matendo 7 ni kauli ya kawaida na kwa hivyo wanapomuuliza Theofilo kuhusu Paulo anajua hotuba atajua kile kilichosemwa na neno kwa neno karibu katika baadhi ya matukio.

J. Luka Aliandika Lini? Kesi ya Paulo na Kuharibiwa kwa Hekalu [28:48-32:37]

Luka aliandika lini? Na sasa hii inazungumzia tarehe yake na sipendi sana tarehe nyingi za haya. Nilipochukua kozi zangu za Agano Jipya/Agano la Kale watu walinifanya nikumbuke tarehe hizi zote na nilizisahau kwa hivyo kuna tarehe chache tu ambazo nataka ujue. Agano la Kale unakumbuka Ibrahimu alikuwa 2000 KK Daudi alikuwa 1000, 586 walienda Babeli na unajua una aina hizo kuu za tarehe kuna 2000, 1000, 586. Katika Agano Jipya kimsingi tarehe kubwa ambayo nataka ujue ni 70 BK. Mnamo 70 BK hekalu linaharibiwa na hiyo ni tarehe kubwa hata kwa Wayahudi hadi leo. Hii ilikuwa uharibifu wa hekalu la pili na Tito na Warumi. Lakini kwa nini, tunapendekeza kitabu cha Matendo kiliandikwa kabla ya 63 BK ? Na hii inatoka kwa mtu anayeitwa FF Bruce ambaye ni msomi wa ajabu wa Agano Jipya lakini wanasema kwamba kimsingi *mwisho* wa hili ni kabla ya mwaka 63 BK. Sasa kwa nini wanasema hivyo kwa kiasi kikubwa ni kwa sababu ya ukimya mara mbili. Mambo mawili hayajatajwa katika kitabu. Mambo haya yangetajwa kama yangeandikwa baada ya mwaka 63 BK, yangetajwa. La kwanza ni: hakuna matokeo ya kesi ya Paulo huko Roma. Ni nini kilimtokea Paulo? Paulo alienda Roma. Tulikuwa na sura hiyo kubwa ya 27 ambapo walitengeneza meli na meli ikaanguka na kuvunjika meli kwenye Kisiwa cha Malta. Kisha anaelekea Roma na yuko gerezani huko Roma. Katika Matendo hatujui kilichomtokea Paulo. Matokeo ya kesi ya Paulo ni nini? Kitabu cha Matendo kinaisha ghafla sana na ndivyo ilivyo. Hakituambii kilichomtokea mtume Paulo. Je, kesi yake,

ilikuwa kidole gumba juu au kidole gumba chini? Nini kilimtokea Paulo? Hatujui kutoka kwa kitabu cha Matendo. Na kama kitabu cha Matendo kiliandikwa baada ya 65, 68, au 70 BK, hakika tungeambiwa kilichotokea kwa kesi ya Paulo. Tena, nadhani hatujui kilichotokea kwa kesi ya Paulo kwa sababu kitabu kiliisha ghafla kwa sababu Luka alimtumia Theofilo kitabu akisema, " Theofilo , unaweza kushawishi matokeo ya kesi ya Paulo?" Na kwa hivyo 63 BK ingekuwa wakati wa matokeo ya kesi ya Paulo ambayo hayajatajwa au kutajwa kwa kifo chake. Paulo anakufa yapata 68 BK baada ya Kifungo cha Pili cha Kirumi. Lakini kifo cha Paulo hakionekani. Paulo anasubiri kesi kisha kitabu kinaisha. Kwa hivyo unajua lazima iwe kabla ya 68 BK.

Tena si jambo kubwa na sipendi jambo zima la kuchumbiana lakini hakuna kutajwa kwa uharibifu wa hekalu mwaka wa 70 BK. Kama hekalu la Kiyahudi lingeharibiwa, ungefikiri kwamba hilo lingetajwa katika kitabu kwani kuna mengi katika kitabu cha Matendo kuhusu Wayahudi na mambo ambayo hayajatajwa Tito, Warumi wakiingia na kuharibu hekalu na kusawazisha hekalu la pili. Kusawazisha hekalu la pili mwaka wa 70 BK ni jambo kubwa sana kwa Wayahudi. Hata leo, nadhani wanakumbuka kuharibiwa kwa hekalu la pili. Hekalu la pili linaharibiwa na hili ni jambo kubwa. Kwa Wayahudi wakati hekalu la pili linaharibiwa, mfumo wa dhabihu ukuhani unavunjwa. Ni jambo kubwa na hata halijatajwa. Kama kitabu cha Matendo kingeandikwa baada ya hapo ungefikiri kingetajwa, hasa wakati kitabu kinapoanza Yerusalemu na Pentekoste inapotokea Yerusalemu. Sehemu kubwa ya kitabu iko Yerusalemu ingekuwa nzuri, kama ningekuwa nikiandika kitabu, ungeanza na Yerusalemu na unaishia na kuharibiwa kwa Yerusalemu. Hii ingekuwa mwisho mzuri kwa kitabu na kwa madhumuni ya fasihi. Lakini tena haizungumzii hata kidogo. Kwa hivyo ningesema kupendekeza, basi, kama wengi wangepanya, kwamba iliandikwa kabla ya mwaka wa 70 BK, uharibifu wa Yerusalemu.

K. Luka Aliandika Lini? Mtazamo Mzuri wa Roma [32:37-35:50]

Hapa kuna hoja nyingine ya tarehe ya mwaka 63 BK badala ya baada ya mwaka 64 BK. Kulikuwa na mfalme aliyeitwa Nero. Ninaposema Nero watu wengi hukumbuka.

Nilifundishwa kwamba Nero kimsingi alichoma sehemu ya Roma na kisha kile Nero alifanya ni kwamba ilibidi amlaumu mtu. Alichoma sehemu ya Roma kwa sababu alitaka kurekebisha; alitaka aina ya ukarabati wa kazi za umma; alitaka kurekebisha sehemu ya Roma. Hakuweza kufanya hivyo kwa hivyo alichoma mahali hapo kisha akawalaumu Wakristo. Unaona Wakristo ni wala watu, wasioamini Mungu, wapenzi wa maharimu na kwa hivyo anawalaumu Wakristo. Nero, wakati huo, ilikuwa yapata mwaka 64 BK, ambapo Nero aliwasha Roma kwa kuwaweka Wakristo kwenye miti wakiwachovya kwenye nyenzo zinazowaka na kuwasha moto na watu hawa kisha miili yao ikateketea. Ilikuwa mateso makali sana ambayo Nero alifanya. Kabla ya mwaka 64 BK, tunapaswa kutambua hili, Nero hakuwa akiwapiga Wakristo na mambo mengine, ilikuwa tu baada ya moto ndipo aliwalaumu Wakristo. Kwa hivyo unapata jambo hili ambapo Nero ni mtawala wa kawaida tu, Kaisari. Kisha baada ya mwaka 64 BK hapo ndipo mateso ya Neroni yanapokuja, hapo ndipo uovu unapoanza. Nero anakuwa mtu huyu mwovu sana, mwovu anayewafuata Wakristo na kuwachoma kwenye vibanda. Kwa hivyo, kwa maneno mengine, kama Nero angefanya hivyo na kungekuwa na Wakristo hawa wanaokufa hivyo basi ungefikiri kwamba kitabu cha Matendo kingetaja hilo.

Ingetuambia jinsi Paulo alivyojifanya. Kwa hivyo pendekezo ni kwamba huenda Paulo aliachiliwa kabla ya mateso ya Neronia na akatoka huko kisha Paulo ana kipindi cha uhuru, wengine wanafikiri kwamba Paulo alienda Uhispania, hilo linawezekana. Kisha anarudi karibu mwaka wa 67 BK, 68 na hapo ndipo anakatwa kichwa. Sasa Paulo angekatwa kichwa kwa sababu alikuwa raia wa Kirumi hawakuruhusiwa kusulubiwa, kusulubiwa kulikuwa jambo chungu sana lilikuwa la kifo cha mateso na kwa hivyo raia wa Kirumi hawangeweza kusulubiwa. Petro, kwa upande mwingine, alikuwa Myahudi na kisha Petro pia alikuwa Roma na Petro alisulubiwa, labda karibu wakati huu mwaka wa 64 BK. Petro alisulubiwa kichwa chini. Walikwenda kumsulubisha Petro ili kumweka upande wa kulia juu na inaonekana hadithi inasema Petro alisema, "Sistahili kusulubiwa kama bwana wangu," na kwa hivyo walimsulubisha kichwa chini ambayo lazima iwe mbaya sana. Bila shaka, Paulo karibu mwaka wa 68 BK, Petro labda mwaka wa 64 BK wote wawili wanakufa Roma.

Kwa hivyo tunachosema ni kwamba kwa sababu kifo cha Paulo hakisimuliwi, kwa sababu uharibifu wa hekalu hausimuliwi, na kwa sababu mateso ya Neronia hayajatajwa kwamba kitabu hicho labda ni kabla ya 64 BK kwa hivyo labda 63 BK. Kesi ya Paulo, kisha anaachiliwa na kitabu cha Matendo kinaisha kabla ya hapo kwa sababu hatujui matokeo ya kesi ya Paulo. Kwa hivyo hayo ni baadhi tu ya mambo ya tarehe hapo. Jambo muhimu ambalo nataka ujue ni uharibifu wa hekalu na Tito mnamo 70 BK. Hilo ni jambo muhimu sana.

L. Tofauti Kati ya Kawaida na Isiyo ya Kawaida (Maelezo/

Maagizo) [35:50-39:44]

E: Changanya LN; 35:50-52:43 Kawaida dhidi ya isiyo ya kawaida; wakati huo na sasa

Sasa ninachotaka kufanya ni kuhama kutoka kwenye kitabu cha Matendo ya Mitume na kuuliza maswali makubwa zaidi kuhusu hati za kihistoria na historia na theolojia inafanyaje, unawezaje kuziunganisha hizo mbili pamoja? Je, unaweza kuchukua vitu kutoka kwenye kitabu cha Matendo ya Mitume na kuvitumia leo kimoja baada ya kingine? Kwa maneno mengine, je, leo ni sawa na kitabu cha Matendo ya Mitume na historia unaifanyia kazi vipi? Je, mambo ni sawa leo kama yalivyokuwa wakati huo? Matendo ya Mitume ni hati ya kihistoria. Tofauti ni ipi kati ya nyenzo za kihistoria na za kawaida? Nyenzo za kawaida ni nini? Nyenzo za kawaida ni pale unapopata amri kama vile kusema na Amri Kumi. Inasema: Usiue, Usiseme uongo, Usiibe—hiyo ni nyenzo za kawaida. Musa alisema hivyo nyuma katika Kutoka 20 na Kumbukumbu la Torati 5. Je, Amri Kumi bado zinatumika leo? Haupaswi kusema uongo, Usiibe, Usitamani, Usiue watu, Unapaswa kuwaheshimu wazazi wako. Amri hizo ni za kawaida ambazo zilitolewa wakati huo katika sura ya 20 ya Kutoka na sura ya 5 ya Kumbukumbu la Torati. Zinadumu milele, hiyo ni nyenzo ya kawaida. Ni nyenzo inayopaswa na inapaswa kuandikwa, hivi ndivyo unavyopaswa na kisha hivi ndivyo unavyopaswa kufanya.

Lakini kuna nyenzo nyingine katika historia ambayo ni ya kipekee. Musa aligawanya Bahari Nyekundu au Bahari ya Shamu. Musa anakuja juu katika sehemu za

Bahari Nyekundu, na anavuka kisha Farao anamfuata na Bahari Nyekundu inamwangukia na Rogers wake wacheshi wanaanguka na hilo. Kwa hivyo, tunafika Bahari Nyekundu, haitagawanyika kwetu, hilo lilikuwa jambo moja lililotokea huko nyuma. Ilikuwa tukio la mara moja tu. Tukio la kihistoria si lazima liwe la kawaida. Tukio la kihistoria si lazima liwe la kawaida. Mana ilishuka kutoka mbinguni kuwalisha watu. Musa alipiga mwamba na maji yanatoka. Je, hilo ni la kawaida, kwa milele? Hata kwa Musa alipiga mwamba mara moja na ni mzuri na maji yanatoka. Mara ya pili alipiga maji na Mungu anasema hapana, nilitaka uzungumze na mwamba wakati huo. Kwa hivyo mara ya pili ilikuwa tofauti na Musa anahukumiwa kwa mara hiyo ya pili. Njia nyingine ya kusema hii ni jibu la kiashiria dhidi ya amri. Na hii inatokana na sarufi ya Kigiriki. Kitenzi cha kiashiria ni taarifa ya kile kilichopo. Kwa hivyo Johnny akaenda dukani. Johnny alienda kwenye mchezo wa mpira wa kikapu baada ya duka na Johnny alitoka kwenda sinema. Kisha Johnny alirudi nyumbani na kulala na kuamka siku iliyofuata. Hizo ni kauli za ukweli zinazosema tu "Johnny alifanya hivi, Johnny alifanya vile." Hiyo inaitwa kiashiria na kiashiria ni pale unaposema kilichotokea, kilichotokea, kilichotokea. Kigezo ni kwamba Johnny anapaswa kwenda dukani kwa sababu mama yake hana chakula. Jonny anapaswa kwenda kwenye mchezo wa mpira wa kikapu kwa sababu yeye ni sehemu ya timu. Johnny, huendi nje kusherehekea baada ya mchezo wa mpira wa kikapu. Hiyo ni sharti, unaamuru mtu. Kuna tofauti gani kati ya sharti, amri, na kiashiria, kauli ya ukweli. Naam, kauli inayokuathiri inaweza au inaweza isifanye kitu kile kile. Kwa maneno mengine, historia inakuambia tu kilichotokea. Haimaanishi kusema kwamba unahitaji kufanya kitu kile kile. Kwa sharti una amri lakini hata baadhi ya amri ni kwamba unafanya mara moja tu. Kitu cha aina hiyo. Kwa hivyo, tofauti kati ya kiashiria na sharti, ni rekodi ya kile kilichotokea dhidi ya kile kinachopaswa kutokea. Tofauti kati ya "ni" dhidi ya "inapaswa." Tofauti kati ya kilichopo na kinachopaswa.

M. Kilichokadirika na Kisichokadirika katika Matendo [39:44-44:47]

Na kwa hivyo ninachosema ni kwamba una mambo fulani yanayotokea katika kitabu cha Matendo ambayo sidhani kama yamekusudiwa kutokea zaidi ya mara moja. Ni

matukio ya kihistoria. Yanatokea mara moja na ndivyo ilivyo. Yesu alikufa msalabani. Hiyo haimaanishi kwamba Yesu anapaswa kufa msalabani kila mwaka baada ya Yesu kufa, imekwisha, imekamiliika. Yesu alifufuka kutoka kwa wafu ni tukio la mara moja. Na kwa hivyo, kwa mfano, katika kitabu cha Matendo inasema, "kaeni Yerusalemu" au "ngojeni Yerusalemu hadi Roho aje." Hiyo ina maana gani? Tunapaswa kuchukua madarasa yetu yote katika Chuo cha Gordon na tunapaswa kwenda Yerusalemu na tunapaswa kusubiri. Biblia inasema, "kukaa Yerusalemu, kungoja Yerusalemu hadi Roho aje." Kwa hivyo tunapaswa kwenda Yerusalemu na kusubiri hadi Roho aje na hapo tunaweza kuwa na darasa hili katika Agano Jipya huko Yerusalemu, je, hilo halingekuwa jambo zuri? Nadhani tunapaswa kufanya hivyo. Sidhani kama ndivyo Agano Jipya lilikuwa linamaanisha. Agano Jipya lilikuwa na maana kwamba mitume walipaswa kungoja Yerusalemu hadi Roho aje juu yao na kisha, katika sura ya 2, sura inayofuata, Pentekoste inatokea, Roho anakuja, nao wanaenda ulimwenguni kote. Kwa hivyo mstari unaosema, "ngoja Yerusalemu hadi Roho aje" ambao haukukusudiwa kwetu ambao ulikuwa kwa ajili yao. Hiyo si kwa ajili yetu. Kwa hivyo huwezi kuchukua vitu kutoka kwa hati ya kihistoria na kusema tunapaswa kufanya hivyo kwa sababu tu walifanya hivyo. Lazima ufanye tofauti fulani hapo.

Anania na Safira wanaingia na kusema, "Tuliuzua bidhaa zetu zote na kutoa kila kitu tulichokuwa nacho, unajua tulikileta hapa tulikiweka miguuni pa mitume hiki ndicho kila kitu tulichouza, tulikuwa tunakupa." Naam, huo ulikuwa uongo. Mungu anampiga Anania. Mungu anampiga Safira . Je, hiyo ina maana kwamba ukimwambia mtu utawasaidia katika safari ya umisheni na hufanyi hivyo kwa sababu fulani kwamba ulidanganya Roho Mtakatifu au chochote kile basi Mungu atashuka na kukuua? Sidhani hivyo. Kwa hivyo lazima uwe mwangalifu sana kuhusu kusema hivi. Anania na Safira walikufa, hiyo haimaanishi kwamba hilo linapaswa kutokea kwa kila mtu kila wakati.

Je, tumngojee Roho Mtakatifu? Unaenda kwenye mkahawa wa Lane kwa ajili ya chakula na unasubiri na kusema nitasubiri kisha Roho Mtakatifu atakuja na kutupa ujumbe. "Njoo Tavilla , bweni, utusaidie." Unakumbuka Paulo alikuwa na maono na maono yalisema njoo Makedonia utusaidie. Lazima usubiri maono kutoka kwa Mungu

akikuambia uje Tavilla na ujifunze Biblia huko au kitu kama hicho? Hapana.

Kwa hivyo Paulo alichukua nyoka kwenye Kisiwa cha Malta na akaanguka na hapo akamshika nyoka. Nyoka anamwuma na ni nyoka mwenye sumu. Watu wote wanafikiri kwamba yeye ni mhalifu, ni mtu mbaya ndiyo maana nyoka alimwuma. Wakati hakuna kinachotokea basi ghafla wanasema, "Wow, jamaa huyu ni wa ajabu. Nyoka mwenye sumu alimwuma na hakuna kilichotokea." Swali, je, hiyo ina maana unapaswa kuzunguka ukichukua nyoka wenye sumu na kusema, "Paulo alichukua nyoka wenye sumu, ili niweze kuchukua nyoka wenye sumu au nyoka wowote wenye sumu na hawatanidhuru kwa sababu hawakumuumba Paulo." Hapana, sidhani kama hiyo ndiyo hoja. Jambo hilo hilo linaweza kusemwa kuhusu Bahari ya Shamu. Unapoenda Bahari ya Shamu haitakuacha. Hilo ni jambo ambalo lilikuwa la mara moja lililotokea katika historia na huwezi kurudia historia. Na nadhani hiyo ndiyo hoja yangu. Huwezi lazima uchukue matukio yote ya kihistoria na kuyaweka katika aina ya theolojia ya ulimwengu kwa wakati wote. Hayo yalikuwa maalum, yalikuwa matukio yaliyotokea kwa wakati na hayakukusudiwa kuwa ya ulimwengu wote. Yanaelezea kile kilichopo na kile ambacho hakikuwa lazima kiwe cha milele. Kwa hivyo nataka tu kuweka msingi huu. Unatafsirije nyenzo za kihistoria? Unatafsirije nyenzo za kihistoria? Ni tofauti na nyenzo za mafundisho. Paulo anaposema unapaswa kuwa na matunda ya mwili, haupaswi kuwa na matunda ya mwili, maovu, lakini unapaswa kuwa na fadhila, matunda ya Roho upendo, furaha, amani, na uvumilivu. Unapaswa kuwa na vitu hivyo. Ndiyo, hivyo ni vya ulimwengu wote. Hizo zimekusudiwa kuwa za ulimwengu wote na kuorodheshwa na kutumika kwa wakati wote. Lakini ukweli kwamba Paulo alienda na kukaa miaka mitatu huko Arabia alipoanza kuwa Mkristo haimaanishi kwamba Wakristo wote wanapaswa kwenda Arabia na kutumia muda jangwani hivyo. Sio lazima ni kweli.

Kwa hivyo ninachojaribu kufanya ni kusema mistari ya maelezo maagizo. Ni sehemu gani ya Biblia ni maagizo ambayo inatupa kile tunachopaswa kufanya. Sehemu zingine ni maelezo tu, inaelezea kile walichofanya. Maelezo yanaelezea kile ambacho hawakusema kwamba tunapaswa kufanya kitu kile kile. Yesu alitembea juu ya maji inamaanisha nini? Je, ninapaswa kutembea juu ya maji? Hilo halifanyi kazi. Kwa hivyo,

Yesu alifanya hivyo. Ilikuwa ni upekee wake na hiyo ni maelezo. Unaelezea Yesu akitembea juu ya maji. Husemi kwamba watu wote wanapaswa kutembea juu ya maji. Kuna tofauti kati ya maelezo na maagizo na lazima ufanye tofauti hizo. Kwa hivyo mifano ya nyenzo zisizo za kawaida, na ndivyo tumekuwa tukipitia: kutembea juu ya maji na kugeuza maji kuwa divai, aina hizo za vitu. Ni moja ya mambo yaliyotokea kihistoria.

N. Unaelezaje Kilicho cha Kihistoria: Kisha = Sasa [44:47-52:43]

Sasa, unawezaje kujua ni nini cha kihistoria na kipi kitakuwa kanuni ya ulimwengu wote? Unahusishaje mambo ya kihistoria na ya ulimwengu wote, na kanuni za ulimwengu wote. Nataka kuangalia kimsingi njia nne na labda tano za aina hii ya tatizo kisha tutaingia katika Matendo 2. Kwanza kabisa kuna baadhi ya watu wanaosema, "kisha ni sawa na sasa." Kwa maneno mengine, kama ilivyokuwa katika kitabu cha Matendo, ndivyo ilivyo sasa. Kisha ni sawa na sasa. Kwa hivyo Paulo alichukua nyoka na akamwuma. Tunamchukua nyoka na anatuuma, sisi kama Wakristo, hatupaswi kwenda chini na kupewa sumu na nyoka. Kama walivyofanya miujiza wakati huo, nenda kwa mtu kilema, simama na utembe, "fedha au dhahabu sina, simama tembea." Tunapaswa kuwa na uwezo wa kufanya miujiza na mambo kama hayo leo. Na kwa hivyo hii ndiyo "kisha ni sawa na sasa." Napenda kukuambia tu nina tatizo kubwa na mbinu hii. Huwezi kuchukua historia katika Biblia na kuiweka kwenye ramani ya sasa kwa moja - mambo hutokea. Bahari Nyekundu iligawanyika wakati huo haitagawanyika tena kwako. Huwezi kuchagua "basi sawa na sasa" haifanyi kazi. Tunapokuwa kaskazini mwa Indiana nilifundisha kwa zaidi ya miaka ishirini katika Chuo cha Grace huko Winona Lake, Indiana. Ilikuwa mahali pazuri sana. Kulikuwa na jamaa aliyefundisha hapo kwa muda mfupi jina lake lilikuwa Hobart Freeman. Kwa kweli ameandika moja ya vitabu bora vilivyoandikwa kuhusu manabii. Jamaa huyu alikuwa mwerevu sana, alipenda sana Biblia, aliandika kitabu kizima kuhusu manabii na ni mzuri sana. Alijijusisha na - na hii ni katika aina ya miaka ya 60 na 70, alijijusisha na mambo kadhaa ambapo alianza kuamini katika uponyaji wa charismatic. Kilichotokea ni kwamba baadhi ya watu kanisani, hawakuenda kwa madaktari kwa sababu waliamini ikiwa ungekuwa na imani ya

kutosha basi Yesu angekuponya. Na, kwa njia, naamini Mungu anaweza kuponya. Namaanisha hakuna shaka Mungu anaweza kuponya lakini pia kuna hitaji la madaktari. Kwa njia, Yesu alisema, “wenye afya hawahitaji daktari, bali wagonjwa wanahitaji daktari.” Kwa hivyo Yesu alisema kwamba wale waliokuwa wagonjwa wanahitaji daktari, daktari na hiyo ilikuwa wakati huo. Mtu anapokuwa mgonjwa huwaacha waende kwa daktari. Lakini Hobart Freeman na “Glory Barn” yake kilichotokea wakati huo ni kwamba hawangewapeleka watoto wachanga kwa daktari na kwa kweli kulikuwa na matatizo makubwa. Usipompeleka mtoto kwa daktari wakati mtoto anahitaji huduma ya daktari, mtoto anaweza kufa.

Hata hivyo, alikuwa thabiti na alipata mkwaruzo mguuni mwake, kutokana na ninavyoambiwa. Alipata jeraha mguuni mwake na likaambukizwa. Sasa, tatizo ni nini na maambukizi? Unasema, “hey, nenda ukapate dawa za kuua vijidudu na huondoa maambukizi.” Unapata siku tatu hivi na maambukizi yamepungua. Lakini nini kitatokea usipotibu maambukizi? Unapomwomba Mungu tu na kusema, “Mungu, ponya mguu wangu. Kitu hiki kinaambukizwa. Sasa tafadhali, niponye.” Daktari anaweza kuponya hilo kwa urahisi. Naam, namaanisha saa 24 na dawa siku mbili au tatu labda lazima uruhusu maambukizi yafanyike lakini kuna dawa za kuua vijidudu zenye nguvu tulizonazo leo.

Hangeenda kwa daktari na kwa sababu alikuwa akienda kuomba tu apone maambukizi yakageuka kuwa donda ndugu. Sasa tatizo ni nini na donda ndugu? Donda ndugu linazidi kuwa kubwa. Unapata donda ndugu mguuni mwako na lazima wakate mguu wako. Watu wamekuwa na kisukari na wamepoteza miguu na viungo. Unapata donda ndugu na lazima wakate. Anapata donda ndugu mguuni, bado unaweza kwenda kwa daktari na wanaweza kuondoa mguu au chini ya goti au popote pale. Unapata donda ndugu na huenda kwa daktari na inazidi kuwa mbaya na hakuna mtu anayekata donda ndugu na inakugusa moyoni na kwamba, umekufa. Na ndivyo hasa ilivyotokea. Alimwamini Mungu na kumwomba Mungu. Daktari angeweza kutatua tatizo hilo kwa urahisi sana na anaishia kufa kutokana nalo. Hilo lilimaliza maisha ya mtu.

Kwa hivyo ninachosema ni kwamba lazima uwe mwangalifu. Lazima uwe

mwangalifu kwamba "basi si wakati huu." Huwezi kuomba tu na utapona. Na utasema "sala ya mtu mwenye haki," vipi kuhusu mambo ya Biblia. Lakini Yesu alisema, "wote hawahitaji daktari, bali wale walio wagonjwa wanamhitaji daktari." Ukiwa mgonjwa nenda ukamwone daktari. Kwa hivyo nadhani nachukua hatua zote mbili. Ukiugua, unahitaji kumwona daktari na pia unahitaji kuomba. Nadhani wengi wetu hapa, kwa mfano, tumekuwa tukiomba. Kuna mhadhiri hapa ambaye anapendwa sana ambaye ameambukizwa saratani na kuna wengi wetu tunamwomba karibu kila siku. Tunaomba uponyaji wa Mungu, pia tunaomba Mungu afanye kazi katika maisha yake na, kwa hivyo anafikiria mwisho wa maisha na, sisi sio Mungu, hatudhibiti mambo hayo. Mungu anaweza kuchagua kumhurumia na Mungu anaweza kuchagua kumwita nyumbani. Kwa hivyo ninachosema ni kwamba lazima uwe mwangalifu sana kwamba "basi si sawa na sasa," huwezi kudai miujiza hii yote kutoka kwa Mungu. Lazima uwe mwangalifu na hilo. Lazima utumie akili yako. Kwa hivyo "kisha ni sawa na sasa" hii inaweza kusababisha matatizo kwa sababu haioni tofauti kutoka kwa maelezo na maagizo. Haioni tofauti kati ya historia na kanuni za kimaadili zinazosema hivi ndivyo unavyopaswa kufanya. Hivi ndivyo ilivyo, hivi ndivyo inavyopaswa na hawaoni tofauti kati ya ni na inapaswa na hiyo ni muhimu.

Mbinu ya pili inaenda kinyume kabisa. Inasema mambo ya kihistoria ya maelezo yametoweka na mambo ya maagizo ndiyo tunayohitaji kufanya, matunda ya roho, aina hizo za mambo kama vile Amri Kumi. Kwa hivyo kinachosema ni kwamba mambo ya kihistoria yamekwisha. Kitabu cha Matendo kimeisha. Mungu alifanya miujiza hii yote katika kitabu cha Matendo ili kuthibitisha Maandiko, Maandiko mengi hayakuandikwa wakati huo lakini kwa vyovyote vile ili kuthibitisha Maandiko au kuthibitisha mitume na, ikizingatiwa hiyo ilikuwa sehemu kubwa yake. Lakini walisema kimsingi "basi hailingani na sasa." Kwa hivyo wanatenganisha "wakati huo na sasa" kwa hivyo mambo haya yote ya kihistoria yamekoma. Hawa jamaa wanaitwa wanaoamini kukoma. Kwa sababu wanaamini basi kwamba miujiza ambayo Mungu alifanya imekoma. Kunena kwa lugha kumekoma. Uponyaji wa miujiza umekoma. Sasa tuna Maandiko na kwa hivyo watasema sana tuna neno la Mungu sasa na kwa hivyo hatuhitaji uponyaji na kunena kwa lugha na

ufunuo wote, manabii, na mambo ya aina hiyo yote. Hatuhitaji hilo tena kwa sababu tuna Maandiko. Kwa hivyo wanaitwa wanaopinga kuacha .

Nadhani tatizo na hilo ni kwamba linaleta mgawanyiko mkubwa kati ya kihistoria, kilichopo, na kinachopaswa kuwa. Mara nyingi, Yesu hutoa mahubiri moja baada ya jingine lakini anasema nini? Unajua, “heri wenye moyo safi maana hao watamwona Mungu.” Naam, nadhani kile Yesu anachotuambia ni katika muktadha wa kihistoria lakini anatupa kanuni zinazotumika kwa wakati wote. Kwa hivyo wakati mwingine unachopata ni historia na kanuni na zisizo za kawaida huchanganywa pamoja katika historia na unazo zote mbili na huwezi kutenganisha kihistoria na kanuni. Huwezi kuzitenganisha hivyo. Hazitengani kwa urahisi hivyo. Kwa hivyo mbinu hii hata nachukia kutumia neno dispensational kwa sababu wengi wa watawaliaji, ukiangalia shule kama Seminari ya Dallas, wako mbali zaidi ya aina hii ya mgawanyiko rahisi. Watu wengi huko wanatambua ugumu wa uhusiano na hati ya kihistoria na kanuni kwa hivyo nadhani hizi ni hoja ambazo ni za zamani sana.

O. Nyaraka dhidi ya Matendo/Injili [52:43-56:30]

F: Kuchanganya OP; 52:43-59:51; Sikukuu ya Pentekoste (Matendo 2)

Baadhi ya watu huchukulia nyaraka na husema kimsingi unachotakiwa kufanya ni kwamba nyaraka za Paulo zinatupa kile kinachostahili kuhesabiwa kuwa kanuni na ambacho kinapaswa kuchukuliwa kama kanuni kuliko Injili na Matendo. Injili na Matendo hutuambia historia na kwa hivyo nimesikia mtu mmoja, kwa mfano, katika darasa la shule ya Jumapili nilikuwa nimekaa nikisema kimsingi jinsi unavyotafsiri Biblia ni Warumi ni lenzi moja na Wagalatia ni lenzi nyingine. Kwa hivyo unachopata ni Warumi na Wagalatia na hivyo ndivyo unavyotafsiri Biblia nzima kupitia lenzi ya Warumi na Wagalatia. Nami naangalia hilo na nasema lazima unanitia. Nambari ya kwanza: je, tunapa vitabu fulani nafasi ya vitabu vingine kuliko vitabu vingine kama hivyo katika Biblia? Nilidhani Biblia nzima ilikuwa neno la Mungu? Kwa hivyo nachukua mbinu ya kisheria zaidi, una Maandiko yote. Kwa njia, Paulo alijifunzaje? Unaanza na Mwanzo, Kutoka, na Mambo ya Walawi na unapitia Biblia yako. Ndiyo

maana, kwa mfano, huko Gordon, tunafanya Agano la Kale na Agano Jipya na moja hutoa msingi wa lingine. Hatujaribu kupendelea mambo, kuna umoja wa kikaboni hapo. Tunataka kuthamini yote na sio upendeleo na kusema, "Naam, unahitaji kutoa nafasi hizi mbili maalum." Ninaposikia watu wakisema hivi na ninachotaka kusema ni, "hapana, kwa kweli, Kutoka 20 iko katika simulizi ya kihistoria ya Agano la Kale. Na ni Amri Kumi na Amri hizo Kumi katika historia ni za kawaida. Kanuni na historia zimechanganywa katika hatua hiyo kwa hivyo lazima uwe mwangalifu kuhusu hili. Tunachukua nyaraka zaidi kuliko mbinu ya Matendo na Injili. Hiyo ni kuwa na, kile wanachokiita kuwa na "kanoni katika kanoni." Kwa maneno mengine unapendelea vitabu fulani, kama Warumi na Wagalatia, juu ya vitabu vingine.

Kwa kweli ukweli ni kwamba makanisa tofauti yatafanya hivi. Makanisa fulani huishi katika Mahubiri ya Mlimani na kila kitu katika Biblia kinarudi kwenye Mahubiri ya Mlimani. Wanachojua ni Mahubiri ya Mlimani. Na kila kitu kinarudi kwenye Mahubiri ya Yesu ya Mlimani. Tatizo na hilo ni kwamba maisha na Biblia ni changamano zaidi kuliko Mahubiri ya Mlimani. Kwa hivyo, ndio, nataka kuthibitisha kwamba Mahubiri ya Mlimani ni mojawapo ya mafundisho makubwa zaidi kuwahi kutolewa. Lakini lazima ukumbuke kitabu hiki cha Zaburi. Lazima ukumbuke kitabu cha Ufunuo; lazima ukumbuke kitabu cha Matendo na mambo si sawa na Mahubiri ya Mlimani. Maisha ni changamano zaidi kuliko hayo. Mungu alitupa kitabu kizima. Hakutupatia tu Mahubiri ya Mlimani. Kwa hivyo lazima umjue ukweli wote wa Mungu ili uelewe. Unajifunza yote ili uweze kuweka vipande katika muktadha.

Kitabu cha Matendo kama hati ya kihistoria kinatupatia kanuni za kuchambua kutoka kitabu cha Matendo, na hii ndiyo mbinu ninayoipenda. Kimsingi ni kutambua kwamba Matendo ya Mitume inatupa historia ya kanisa la kwanza. Lakini tunachambua kanuni, kanuni za ulimwengu wote kutoka kitabu cha Matendo ya Mitume. Kwa mfano, je, tunapaswa kuomba? Kanisa la kwanza liliomba na nyumba ikatikisika. Je, tunapaswa kuwa watu wa maombi? Wao, mitume, walikuwa watu wa maombi. Tunapaswa kuwa watu wa maombi. Kanisa la kwanza lilikuwa la ukarimu na kusaidia kwa moyo wote lakini lilikuwa uamuzi wao wenyewe wa kuwasaidia maskini. Je, tunapaswa kuwa

wakarimu katika kuwasaidia maskini? Ndiyo, tunapaswa. Kwa hivyo unachambua kanuni kutoka humo na, kwa njia, je, ndivyo ilivyo tulipozungumzia Kumbukumbu la Torati katika darasa la Agano la Kale, kuchukua sheria na Torati. Unachukua je sheria na kuitumia leo? Unaangalia kanuni za kina zinazofundishwa katika historia na kanuni za kina wakati huo, na kiwango cha kina cha muundo kinatumika kwa wakati wote. Na kwa hivyo, nadhani mbinu hii inatusaidia zaidi lakini basi lazima upange mambo kwa sababu kuna mambo fulani ambayo ni maelezo ya kihistoria tu, kwa wakati huo tu na kuna mambo mengine yanayotokana na maelezo hayo ya kihistoria ambayo yanakupa kanuni hizi za ulimwengu wote.

P. Usuli wa Pentekoste na Sikukuu za Israeli [56:30-59:51]

Sasa, ninachotaka kufanya ni kufanya kazi kidogo hapa katika kuandaa mjadala wa miujiza iliyotokea siku ya Pentekoste na matukio yaliyotokea siku ya Pentekoste. Na kwa hivyo, wacha nianze tu, nianze kwa kusoma Matendo 2 kuhusu uzoefu wa Pentekoste. Sasa, kuna makanisa mengi ambayo kama tulivyosema yanazingatia tu Mahubiri ya Mlimani, Mahubiri ya Mlimani, Mahubiri ya Mlimani. Lakini makanisa mengine ambayo hufanya kitabu cha Ufunuo pekee na kila mara yanazungumzia unabii, unabii katika siku zijazo na, je, mpinga Kristo anakuja kabla au baada ya dhiki au Kristo anakuja kabla katikati au baada ya kipindi cha dhiki? Unyakuo utatokea lini? Je, utaachwa nyuma? Tuna haya yote, maneno ya usemi kutoka katika kitabu cha Ufunuo. Baadhi ya watu huingia ndani yake na wanachoweza kuona ni, dhiki, "Lo, hiyo itakuwa mbaya. Wataweka vipande kwenye ubongo wako na kisha mikono yako imefungwa alama ya Mnyama." Wanakasirika sana kuhusu mambo kwa sababu wamejifunza hilo tu. Unasema, "subiri, subiri, subiri." Kitabu cha Ufunuo kiko katika Biblia. Nadhani sote tunahitaji kujifunza kitabu cha Ufunuo na Dkt. Mathewson, kwa njia, kwenye kanda hizi hapa anasema waziwazi katika mihadhara miwili au mitatu mikubwa kuhusu kitabu cha Ufunuo. Yeye ni mtaalamu wa fasihi ya apokalipsi kwa hivyo nadhani, ndio, tunahitaji kujifunza kitabu cha Ufunuo lakini pia tunahitaji kujifunza kitabu cha Yakobo. Tunahitaji kujifunza kitabu cha Warumi na kwa kuhesabiwa haki kwa imani lakini pia tunahitaji

kujifunza kitabu cha Yakobo "imani bila matendo imekufa." Na kwa hivyo kinachotokea ni unapopata orodha nzima ya vitabu, kitabu hiki chote ni neno la Mungu na kwa kupendelea sehemu moja juu ya nyingine unapata matatizo.

Ngoja nisome Matendo 2 na baadhi ya watu huzingatia sura hii kupita kiasi. Lakini inasema "kulikuwa na Wayahudi waishio Yerusalemu, wakimcha Mungu kutoka kila taifa." Kwa nini hivyo? Hii ni sikukuu ya Pentekoste . Kulikuwa na sikukuu tatu ambazo Wayahudi wote walipaswa kuja Yerusalemu. Pasaka ni karibu na wakati wetu wa Pasaka Kristo alipokufa na kufufuka. Wakati wa Pasaka, Waisraeli waliposherehekea kutoka Misri kuvuka Bahari Nyekundu na sikukuu ya Pasaka lakini waliachiliwa, malaika wa mauti akipita, damu ikipaka juu ya miimo ya milango na kula matzo *na* kimsingi mlo wa pamoja hapo. Mlo wa Pasaka, mwana-kondoo wa Pasaka akichinjwa na hivyo Pasaka ni wakati wetu wa Pasaka, masika. Kisha yapata siku hamsini baadaye wana karamu inayoitwa "Pentekoste." Hii ni nini? Hii ni *pente* . *Pente* inamaanisha tano, Pentekoste ni siku hamsini baadaye. Kwa hivyo una Pasaka, siku hamsini baadaye kwa kawaida ni mwezi wa Juni au mwishoni mwa Mei. Kisha sikukuu nyingine ambayo haijatajwa hapa ni Sikukuu ya Vibanda, katika vuli. Septemba, Sikukuu ya Vibanda, ni wakati ambapo wangetoka na kukumbuka jinsi walivyokuwa wakitangatanga jangwani kwa miaka arobaini. Wanatakiwa kutoka na kuishi katika vibanda na mahema kama Waisraeli walivyofanya katika miaka yao arobaini ya kutangatanga. Lakini sikukuu hii ya Pentekoste ilikuwa kimsingi mwisho wa wakati wa mavuno ya ngano na shayiri katika majira ya kuchipua. Pasaka ingeanza mavuno ya ngano na shayiri na kisha Pentekoste ingemaliza mavuno ya nafaka. Katika majira ya kuchipua una sikukuu ya mizeituni, tini na zabibu. Matunda huwa katika majira ya kuchipua lakini katika majira ya kuchipua wanavuna nafaka, ngano na shayiri. Kwa hivyo sikukuu hizi zinaendana na hilo pia.

Swali: Kuzungumza kwa Lugha katika Matendo 2 [59:51-63:29]

G: Changanya QS; 59:51-72:35 mwisho ; Lugha katika Matendo 2

Kwa hivyo, Wayahudi walikuwa wakija kutoka kote ulimwenguni kwa ajili ya Pentekoste, labda mwezi wa Juni au karibu. “Na waliposikia sauti hii, umati wa watu

ulikusanyika kwa mshangao, kwa sababu kila mmoja aliwasikia wakisema kwa lugha yake mwenyewe. “Kwa hivyo watu hawa wanatoka kote ulimwenguni na ghafla mtu mmoja anatoka Mesopotamia na anawasikia watu hawa wakizungumza Kiaramu kwa ufasaha na akasema, “Wow, hawa watu walijifunza wapi lugha hii?” Una watu wanaotoka Roma wakizungumza Kilatini kamili na kitu kingine chochote kutoka kila mahali. Anasema, “Wameshangaa sana wanauliza ‘Je, hawa watu wanaozungumza si Wagalilaya?’” Hilo linamaanisha nini? Je, si Wagalilaya? Hilo ni jambo la kushtua. Inamaanisha kwamba hawa watu ni watu wa mashambani. Waumini hawa wa mashambani wanajuaje lugha yangu ? Unajua wanatoka Galilaya tu, wako katika jimbo na wametengwa sana huko. Hakuna njia wanajua lugha yangu. Hawa watu ni watu wa milimani au watu wa mashambani. Inakuwaje kila mmoja wetu anawasikia kwa lugha yake ya asili? Waparthi, Wamedi, Waelami, na wakazi wa Mesopotamia, Yudea, Kapadokia, Ponto, Asia, Frigia, na Pamfilia, na Misri, na sehemu za Libya karibu na Kurene.” Je, unamkumbuka Simoni Mkirene aliyebeba msalaba wa Yesu? Anatoka Libya. Anatoka Kurene ambaye kimsingi alikuwa Moammar Gaddafi na hilo limekuwa likitokea hivi karibuni nchini Libya. “Wageni kutoka Rumi, (Wayahudi na waongofu wa Kiyahudi); Wakrete na Waarabu—tunawasikia wakitangaza maajabu ya Mungu kwa lugha zetu wenyewe.” Neno “lugha” ni *Glossolia* kwa Kigiriki. Neno “lugha” pia linamaanisha “lugha.” “Katika lugha yetu wenyewe. Wakiwa wameshangaa na kuchanganyikiwa wanaulizana ‘hii ina maana gani?’ Hata hivyo, baadhi yao waliwadhihaki na kusema ‘Wamekunywa divai nyingi!’” Wamekunywa divai nyingi. Hawa watu wamelewa kwani walikuwa wakizungumza lugha hizi, hawa watu wamelewa. Kisha Petro akasimama pamoja na wale kumi na mmoja na akapaza sauti yake na kuhutubia umati.” Hapa tunapata hotuba fupi kutoka kwa Petro. “Ndugu Wayahudi na ninyi nyote mnaokaa Yerusalemu, acha niwaelezee hili. Sikilizeni kwa makini ninachosema. Watu hawa hawajalewa, kama mnavyodhani.” Kwa nini hawajalewa? Naam, ni saa tatu asubuhi tu, ni mapema mno kulewa. “Watu hawa hawajalewa, ni saa tatu asubuhi tu. Hapana, hivi ndivyo ilivyosemwa na nabii Yoeli: “Katika siku za mwisho Mungu alisema, ‘Nitawamiminia watu roho yangu.’” Yoeli alikuwa ametabiri hivyo

katika kitabu cha Yoeli 2. “Wana wenu na binti zenu, wana wenu na binti zenu watatabiri [sio wana wenu tu], bali wana wenu na binti zenu watatabiri. Vijana wenu wataona maono, wazee wenu wataota ndoto. Hata watumishi wangu wanaume na wanawake, nitamiminia Roho yangu siku hizo nao watatabiri.” Kisha anashuka kutoka hapo. Kwa hivyo swali linaibuka, basi, kusema kwa lugha ni nini na kuna nini hapa na hili? Ninawezaje kuhukumu kitu kama hicho? Tuna kunena kwa lugha kwa njia ya kisasa. Je, hii ni sawa na kile kilichokuwa kikiendelea katika Matendo 2? Lazima uwe mwangalifu na baadhi ya mambo haya ya kisasa.

R . Kuzungumza kwa Lugha Leo [63:29-68:28]

Sasa ninaanza na hadithi kama hii kuelezea mambo kadhaa. Huko nyuma katika miaka ya 1970 nilipokuwa chuo kikuu niliulizwa na kikundi, hii ilikuwa nyuma katika siku za harakati za Yesu na kwa hivyo - watu wengi labda hawajui, hii imesahaulika kwa muda mrefu lakini watu kama Keith Green na kulikuwa na harakati za Yesu. Waliitwa Jesus Freaks, samahani, Jesus Freaks nyuma katika harakati za Yesu katika miaka ya 70. Nilikuwa katika Chuo Kikuu cha Buffalo wakati huo kulikuwa na kikundi kilichotoka Springville na walijiuliza kama ningeongoza funzo la Biblia huko Springville kwa hivyo nilienda kwenye kikundi hiki na nikaona ni bora nishuke kabla ya wakati. Siwajui watu hawa vizuri sana na ilikuwa mbali sana kusini kutoka nilipoishi kwa hivyo nataka kushuka na kuona wanachofanya. Ili tu kuona kama ningefaa. Wakati wowote unapofanya jambo unataka kuwa thabiti kuhusu hilo, wanachotarajia na wanachofikiria linapokuja suala la Maandiko. Kwa hivyo nilishuka na kulikuwa na jamaa anayeitwa Sunshine. Sasa Sunshine ameingia tu kutoka California. Kwa hivyo Sunshine ameingia amebeba gitaa lake mgongoni, ana nywele ndefu, hili lilikuwa jambo kubwa huko nyuma katika miaka ya 60 na mwanzoni mwa miaka ya 70. Kwa hivyo Sunshine alikuwa atafanya hivyo. Kwa hivyo anaanza, unajua, ana somo la Biblia kidogo kuhusu Biblia na kinachoendelea kisha akapiga gitaa. Tuliimba "hiyo ilikuwa nzuri," nikasema, "Sawa, tunaweza kufanya hivi." Kisha kilichotokea ni kwamba kimsingi alisema zima taa na tutaomba. Na tazama kawaida ninapoomba ninazima taa kwa kufunga macho yangu.

Lakini kwa kweli aliwalazimisha wazime taa na nikasema vizuri hii ni ajabu kidogo. Kwa hivyo basi Sunshine alikuwa hapa na kimsingi alizunguka kutoka mtu hadi mtu na kimsingi akasema, "Mwache Mungu aingie maishani mwako," na "mwache Mungu awe na udhibiti." Na hivi karibuni watu mmoja baada ya mwingine walianza kunena kwa lugha na kufanya mambo fulani, ambayo sikuwahi kuona hapo awali maishani mwangu. Muda mfupi baadaye alikuwa akizunguka-zunguka na kila mtu alikuwa akifanya kitu na sasa anakuja kwangu na ninawaza, "ng'ombe mtakatifu, nitafanya nini hapa? Je, nifanye kidogo ninachojua, Kihispania ? Kwa hivyo nafanya "Buenos dias , como esta " Nifanye nini hapa?" Alinitazama, akanishika mikono yangu na nikawaza, "Ee bwana, huyu ndiye," sikuwazi nitarajie nini au nifikirie nini. Alinitazama kisha, sijui, lazima nilikuwa na sura hii ya kuchekesha usoni mwangu. Lakini hata hivyo alirudi nyuma, akarudi nyuma na kuniacha nisifanye chochote. Kwa hivyo nilikuwa mtu pekee chumbani ambaye sikuwa nikifanya chochote, nilikuwa nikiomba sana, na kimsingi na maombi yangu usiku huo yalikuwa nilipotoka kwenye chumba cha kusomea Biblia usiku huo niliposimama, maili moja barabarani na nikasema "Mungu, huyu ndiye aliyetoka kwako? Sijui kilichoendelea hapo." Sikuweza kuelewa hawa jamaa walikuwa wakisema nini. Je, hii ilitoka kwako au ilikuwa hivi, sijawahi kupitia hili.

Kama nilivyosema nilikuwa na asili ya aina ya Wabaptisti wenye msimamo mkali na sidharau hilo. Ninajua watu wengi wanawashambulia Wabaptisti wenye msimamo mkali, wakiwatazama kwa makini. Walinifundisha Maandiko mengi, nilijifunza kanuni nyingi nzuri na sifa nyingi za msingi walizonifundisha. Lakini, kusema ukweli, sizungumzii sana tena kwa hivyo tunadharau na kujipa heshima kama wasomi hawa, unasikia kejeli katika sauti yangu. Nadhani ni mapema sana na ni - hasa ninachokiona katika nchi yetu leo, nadhani tunaweza kutumia msingi mzuri zaidi juu ya kanuni za msingi, ikiwa hata tunajua maana yake tena.

Lakini hata hivyo, kwa hivyo nimekata tamaa na kimsingi nasema, "Mungu wangu, nini kingetokea, sijui." Kwa hivyo, ndani kulikuwa na harakati ya karismatiki iliyokuwa ikitokea mwishoni mwa miaka ya 60, mwanzoni mwa miaka ya 70 na kulikuwa na shauku na uchangamfu mwingi katika makanisa ya karismatiki na hilo

lilikuwa jambo zuri sana kwa sababu kulikuwa na makanisa mengi mazuri ambayo yalikuwa yamekufa. Kama vile mbao zilizokufa na uchangamfu wa karismatiki ulirudisha shauku. Iirudisha shauku kwa Mungu na ibada nyingi pia. Ilhali makanisa yalikusika sana nilipokuwa nikikua, yalikusika katika mafundisho ya Maandiko kwa njia ya karismatiki. Lakini hakukuwa na shauku hii ya kumwabudu Mungu. Ilikuwa zaidi ya kufundisha kanuni za maadili na njia nyembamba sana za kuwa Mkristo, huvuti sigara, hunywi pombe, huendi kwenye sinema au chochote kile. Walitumia aina hiyo ya mipaka iliyozuiliwa sana badala ya kuzingatia ibada ya Mungu. Kwa hivyo nadhani kwa namna fulani harakati ya karismatiki ilikuwa na athari kubwa na imekuwa na manufaa kwake na kwa utamaduni wa Kikristo.

S. Yatakayokuja na Hitimisho [68:28-72:35]

Lakini basi, kusema kwa lugha ni nini hapa? Nataka kurudi kwenye kitabu A matendo ya 2 sasa. Naam, tunaangalia hili na ilikuwa lugha ya kigeni. Inaonekana kama kutokana na kile tulichokielezea hapa kwamba Wayahudi hawa wanatoka kote ulimwenguni na kwamba Mungu anaonyesha kwamba yeye ni Mungu kwa kuwa na hawa watu wenye shingo za bluu, watu wa mashambani ambao hawajui lugha yao wenyewe wakizungumza lugha kutoka kote ulimwenguni na Wayahudi kisha wanatoka kote ulimwenguni wakijua wanawasikia wakisema kwa lugha yao ya asili wakiwaambia kwamba hili ni jambo kutoka kwa Mungu. Hili si jambo la kutunga tu, hili linatoka kwa Mungu. Hakika, Petro anasema hivi ndivyo Yoeli alivyosema kwamba, "Roho atawajilia wana wenu na binti zenu nao watatabiri." Kuja kwa Roho kungekuwa kama vile ulivyokuwa na kuja kwa Masihi. Kwa hivyo Yoeli pia anazungumzia kuja kwa Roho na siku ya Pentekoste hutokea na inaonyeshwa katika ishara na maajabu ya nje na moja ya ishara na maajabu kwa kweli ni kusema kwa lugha. Kiasi kwamba walitambua kwamba lugha ilikuwa lugha yao ya asili.

Kwa hivyo ninachotaka kufanya, ni kwamba tunahitaji kuzungumzia hili na ninataka kuliweka katika hali kubwa zaidi, acha nieleze tu hilo kisha tutalimaliza kwa sababu tutalimaliza na ninajaribu kuratibu mihadhara hii na kile tunachofanya darasani

wakati wa juma. Wakati mwingine ninachotaka kufanya ni kuangalia Matendo 2, Matendo 2 inazungumzia makundi maalum ya lugha na maeneo ambayo wanatoka, kwa hivyo hii ni lugha ya kigeni wanapozungumza kwa lugha, hakika ni lugha ya kigeni. Nataka kuruka hadi Matendo 8 Roho alipowashukia Wasamaria na nataka kuangalia kinachotokea hapo. Nataka kuruka hadi Matendo 10 na kuangalia wakati Roho anapomshukia Kornelio ambaye ni Mmataifa si Myahudi, Mmataifa katika sura ya 10 Roho anapomshukia nini kinatokea. Kisha kinachomtokea Paulo katika Matendo sura ya 19 ambacho tulitaja hapo awali wakati Paulo anaweka mikono, juu ya baadhi ya wanafunzi wa Yohana Mbatizaji ambao hawakumjua Yesu, nadhani ilikuwa Efeso, na anawawekea mikono nao wakampokea Roho Mtakatifu. Nini kitawapata? Na kisha ninachotaka kufanya ni kukusanya sura ya 2, sura ya 8, sura ya 10, na sura ya 19 wakati Roho anapowajia na kuwatazama wakinena kwa lugha hapo na kusema kwamba hiyo ndiyo Matendo ya Mitume wakinena kwa lugha.

Kisha ningependa kuruka hadi 1 Wakorintho 12 na kutaja mambo kadhaa hapo kwa sababu pia tuna rekodi katika 1 Wakorintho 12 ya Roho akija wakati huo pia . Sasa, tunapofanya hivi ningependa kuzungumzia ubatizo wa Roho Mtakatifu na nadhani umefika hapo. Kuna mstari mmoja nadhani ni muhimu sana katika jambo hili lote la ubatizo wa Roho Mtakatifu. Tunataka kuzungumzia hilo baadaye, unatoka kwa Wakorintho. Kwa hivyo nadhani nitauacha huo kwa wakati ujao na wakati mwingine kisha tutazingatia kunena kwa lugha na iwe ni kwa leo au la na kazi yake ilikuwa nini na jinsi inavyohusiana na ubatizo wa Roho Mtakatifu. Ninachopendekeza basi ni kwamba ubatizo wa Roho Mtakatifu ni kazi ya Roho Mtakatifu wa Mungu ambayo kwayo anawaunganisha Wayahudi na Wayunani, wanaume na wanawake, pamoja katika mwili mmoja. Kwa hivyo kazi ya Roho Mtakatifu ni ile ambayo kwayo anaulinganisha mwili kuwa mwili mmoja wa Kristo kutoka kwa utofauti wake wote. Kwa hivyo tuna mengi ya kutarajia na tutazungumzia hilo wakati ujao. Asante.

Imenakiliwa na Stevie Schweighardt
Imehaririwa na Ben Bowden
Mbaya imehaririwa na Ted Hildebrandt